

احمد شاملو، ع. پاشایی

هایکو

شعر ژاپنی
از آغاز تا امروز

ویرایش دوم

www.ketab.ir

- سوزا، شامله: ۱۳۷۹ - ۱۳۰۴
- عنوان و نام پدیدآور: هایکو شعر ژاپنی از آغاز تا امروز / [گردآوری و ترجمه] احمد شاملو، ع. پاشایی
- وضعیت ویراست: ویراست ۲
- مشخصات نشر: تهران: سرچشمه، ۱۳۸۵
- مشخصات ظاهری: ۳۹۶ ص:، دور
- فروست: شعر خارجی؛ ۱۹
- شابک: 978-964-6194-22-9
- یادداشت: عنوان به انگلیسی: Haiku: the Japanese poetry since its beginning
- یادداشت: چاپ قبلی: چشمه، ۱۳۷۶ (با فروست)
- یادداشت: چاپ چهارم: ۱۳۸۴
- یادداشت: چاپ پنجم: ۱۳۸۵
- یادداشت: چاپ هفتم: زمستان ۱۳۸۸
- یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۳۹۶ همچنین به صورت زیرنویس
- یادداشت: نمایه
- موضوع: هایکو -- تاریخ و نقد
- موضوع: شعر ژاپنی -- تاریخ و نقد
- موضوع: شعر ژاپنی -- قرن ۲۰ م. -- ترجمه شده به فارسی
- موضوع: شعر فارسی -- قرن ۱۴ -- ترجمه شده از ژاپنی
- شناسه‌ی افزوده: پاشایی، عسکری، ۱۳۱۸
- رده‌بندی کنگره: ۱۳۷۶ ۵۲ / نش / PL ۷۵۹
- رده‌بندی دیویی: ۸۹۵ / ۶۱۰۴۱۰۸
- شماره‌ی کتبخاناسناسی ملی: ۶۲۴۱ - ۷۸ م

فهرست مطالب

۱۱	یادداشت ویرایش دوم
۱۳	پس‌گفتار

ذُن . هایکو

۲۷	زلال. ذُن در آئینه، هایکو
۴۱	ذُن در جان شاعر
۵۹	ندانسته‌گی شاعر
۶۵	زلال. احساس و ایجاز
۸۹	هایکو و شعر ذُن‌رین
۹۹	رِن‌گا
۱۰۵	اصطلاحات فنی

هایکو، شعر ژاپنی

پیش از باشو

۱۱۷	سوگی
۱۲۱	سوکان
۱۲۵	موری تاکه و دیگران

باشۇ

- ۱۵۳ برکەى كهن
- ۱۶۱ باشۇ و تنھایی جاودانه
- ۱۷۵ ھا يکۇى باشۇ
- ۲۰۹ دە شاگرد باشۇ
- ۲۳۵ شاعران ديگر مکتب باشۇ
- ۲۴۵ زنا، سايد، سايد
- ۲۵۷ بۇسون
- ۲۸۹ تايگى
- ۲۹۷ شاعران معاصر بوسون
- ۳۱۷ ايسا
- ۳۳۳ شاعران معاصر ايسا
- ۳۳۹ شيكى
- شاعران عصر مې جى (۱۸۶۸-۱۹۱۱)
- ۳۵۱ مې بېتسو و ديگران
- ۳۶۱ ھا يکۇى نو
- ۳۶۹ شاعران جديد
- افزايه ها
- ۳۷۵ آوانويسى واژه گان ژاپنى
- ۳۸۱ گاه شمار ھا يکۇسرايان
- ۳۸۷ ماخذ
- ۳۸۹ فهرست نامها و مفهومها

یادداشت ویرایش دوم

زمان درازی کشیده بود که هایکو، شعر ژاپنی، از آغاز تا امروز، به شکلی که در چاپ اول و دوم دیده‌اید، آماده‌شود و باز زمان درازی کشیده بود - آن هم در اوضاع پرتب و تاب اجتماعی سال ۵۷ که چندان خواهان ادبیاتی از گونه‌ی هایکو نبود - که هایکو را چاپ در ایران می‌دیدند. این شد که کتاب از خیلی نظرها یکدست از کار درنیامد. از سوز دیگر سجده سال پیش چندان چیزی از فرهنگ ژاپنی، به جز چند داستان، چاپ نشده بود. این و مقدمه‌ی کتاب بیش‌تر متناسب آن وضع بود تا متناسب خود هایکو. چاپ دوم هم را اختیار ما نبود: زینک‌های کتاب دست‌به‌دست شده بود و می‌بایست به همان شکل (پایه ۱۳۶۸) شش سال گذشت تا ویرایش دوم هایکو به شکلی که می‌بینید، در دسترس قرار گیرد.

لازم است گفته‌شود که در ویرایش دوم چه کارهایی صورت‌گرفته‌است؛ سراسر کتاب بازخوانی و بازنویسی شده، هرچند که سایر برگردان هایکوها و ترتیب

۱. هنوز هم شمار کتاب‌های خوب فارسی در زمینه‌ی فرهنگ ژاپنی - شامل استان‌ها، از تعداد انگشت‌های دست در نمی‌گذرد. وضع هایکوی ژاپنی هم بهتر از این نیست. به هایکو، شعر ژاپنی، تاکنون در زمینه‌ی هایکو این ترجمه‌ها را داشته‌ایم، به ترتیب سال انتشار: صد هایکو - مشهور، (دانیل سی. بیوکاتن، ترجمه‌ی ع. پاشایی، دنیای مادر، تهران ۱۳۶۹)؛ مقدار کمال هایکو در کتاب آرای جیدن غوک (ترجمه‌ی زویا پیرزاد، تهران، ۱۳۷۱)؛ و هایکو در چهار فصل، ترجمه‌ی مهوش شاهق و شهلا سهیل (تهران، ۱۳۷۳) که ترجمه‌ی مجدد همان صد هایکوی مشهور است.
۲. برای روی جلد چاپ اول از روجلد یک کتاب انگلیسی (صد هایکوی مشهور، که بعداً آن را به فارسی درآوردم) استفاده کرده‌بودم، به‌خاطر خوش‌نویسی هایکوی آن که دربردارنده‌ی یک فضای ژاپنی بود. یکی دو سالی از چاپ اول گذشته بود که روزی از یک خیرنکار ژاپنی پرسیدم که می‌تواند به من بگوید به جز آن خوش‌نویسی دیگر آن‌جا چه نوشته. گفت: «انتخاب صد هایکوی مشهور»!

تاریخی آن‌ها دست نخورده مانده، مگر برگردان در حدود پنجاه هایکو که از اصل ژاپنی آن‌ها به فارسی درآمده‌است (که این را سپاس‌گزار آقایان کوئیچی هانه‌دا و تاکاشی اوئه‌مورا هستم). بیش‌تر دست‌کاری‌ها در بخش اول کتاب، در ذن و هایکو، که مقدمه‌ی هایکو است انجام‌گرفته‌است. به فصل‌های اول مقدمه نکاتی افزوده یا از آن کاسته و آن را از نو تنظیم و بازنویسی کرده‌ام، که اگر کتاب‌هایی در این زمینه به فارسی وجودی داشت حاجت به آوردن این گونه توضیحات نبود. از این‌جا است بازنویسی فصل‌های زلال ذن در آنگینه‌ی هایکو و ذن در جان شاعر. از کارهای دیگر که در این ویرایش انجام‌گرفته جابه‌جایی فصل‌های بخش اول یا مقدمه‌ی کتاب است. برای نمونه، آنچه مستقیماً به باشو مربوط می‌شد به مقدمه‌ی هایری منتقل و برطرف شد. نکته‌ی دیگر، در چاپ‌های قبلی در مقدمه‌ی برخی از فصل‌ها توضیحات کتبی در باره‌ی شاعران آورده‌شده بود که در این ویرایش آن‌ها را حذف کردیم و به جای آن یک گاه‌شمار هایکوسرایان در **افزایه‌های پایان** کتاب آورده‌ام که شاعران، یاری‌رسانان، که نامشان در این کتاب هم نیامده، در برمی‌گیرد، که شاید بیشتر از آن دست‌ها به کار خواننده‌ی علاقه‌مند و محقق بیاید. در مقدمه‌ی این گاه‌شمار درباره‌ی آوانویسی نام‌ها و واژه‌گان ژاپنی نکاتی را یادآور شده‌ام. نکته‌ی دیگر، تا آن‌جا که متوجه شوم، در شکل لاتین نام‌ها را در متن نیاورده‌ام، بیش‌تر آن‌ها را در گاه‌شمار هایکوسرایان در مقدمه دریافت.

در این ویرایش ۱۵ پرده از نقاشی‌های اب‌مرکی (اب‌مُری-ئه) بین‌گایی (۱۷۵۰-۱۸۲۷) آورده‌ایم. او پیر دیر شو فوکوجی در ها کاتا برک رسام بود. استاد ذن بود و نقاش و خوش‌نویسی چیره‌دست و شاعری بزرگ، سرشار از طنز و ظرافت.

ع. پاشایی، زمستان ۱۳۷۵